

БЮДЖЕТ ДЛЯ ГРОМАДЯН ВЕРХНЯНЬСЬКА ОТГ

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

ГРОМАДСЬКЕ
ПАРТНЕРСТВО
ЗА ПРОЗОРИ
МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ!

**Global
Communities**
Partners for Good

Підготовка та друк цього видання стали можливими завдяки щирій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Зміст є відповідальністю Глобал Ком'юнітіз (Global Communities) і не обов'язково відображає точку зору USAID чи уряду Сполучених Штатів

ВСТУП

ШАНОВНІ ЖИТЕЛІ ВЕРХНЯНСЬКОЇ ОТГ

Ми створили цей документ для того, щоб презентувати основну інформацію про публічні фінанси нашої громади простою та доступною мовою, щоб допомогти вам зрозуміти, що собою представляє бюджет нашої громади та як ми ним розпоряджаємось.

В брошурі зазначені цифри станом на початок року до пандемії COVID-19, тому деякі плани та видатки громади можуть змінитись.

Для розвитку нашої громади важлива небайдужість та активна участь кожного з нас. Тому щиро запрошуємо вас подати свої пропозиції до бюджету нашої громади на 2021 рік! Пропозиції можна надіслати на електронну пошту verhnya.silskarada@gmail.com або занести до сільської ради.

Ми чекаємо на ваші пропозиції та наперед за них дякуємо!

Що таке бюджет для громадян?

Бюджет для громадян – це спрощена, позбавлена технічної мови презентація комплексної інформації про бюджет. Бюджет для громадян доповнюється візуалізаціями, щоб спростити розуміння складних цифр.

Основна мета «бюджету для громадян» - це зробити складну та технічну бюджетну інформацію доступною для широкого кола осіб.

Бюджет для громадян допомагає зрозуміти бюджет своєї громади кожному громадянину, він допомагає побачити своє місце в бюджеті, зрозуміти, що бюджет громади - це кошти всіх жителів громади, побачити, що гроші в бюджеті не з'являються нізвідки, а також зрозуміти, що витрати з бюджету не робляться лише за бажанням когось з керівників громади або групи громадян.

В той самий час, бюджет для громадян допомагає визначити можливості для впливу на формування та витрачання бюджету своєї громади.

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ

Адреса Верхнянської сільської ради ОТГ: 77324 Івано-Франківська обл., Калуський р-н, с. Верхня, вул. Шевченка, 72

Електронна пошта: verhnya.silskarada@gmail.com

Контактні телефони:

Климишин Л.В. +38 068 188 65 73

Невидомська Г.М. +38 095 707 38 22

Сайт громади: verhnyanskaotg.dosvit.org.ua

Кількість примірників: 500 штук

Бюджет для громадян підготовлений фінансовим відділом
Верхнянської сільської ради ОТГ

ВАЖЛИВІ ТЕРМІНИ

Місцевий бюджет – це фінансовий план громади. В ньому визначається, звідки громада буде отримувати кошти, а також на що їх витратитиме. Бюджет громади формується та управляється на основі Бюджетного кодексу України. Це означає, що існують чіткі правила, звідки і в якому порядку громада отримує кошти в свій бюджет, а також куди вона може їх витратити. Бюджет, а також зміни до нього затверджуються рішенням місцевої ради.

Доходи бюджету – кошти, виражені в грошах, які громада заробила сама, а також отримала від держави. Доходи бюджету формуються з податків та зборів, неподаткових надходжень (наприклад, кошти, отримані за надання адміністративних послуг, кошти, які самостійно заробили бюджетні установи).

Видатки бюджету – кошти, що витрачаються на цілі та заходи, які заплановані в бюджеті. Видатки можуть бути поточні та капітальні.

Трансферти – це кошти, які передаються з бюджетів інших рівнів до бюджету громади. До трансфертів відносяться дотації та субвенції.

Субвенції – кошти, які з державного бюджету передають місцевим бюджетам на виконання конкретних повноважень, які делеговані державою. Ці кошти можна використовувати лише за певним призначенням. Приклади субвенцій – інфраструктурна, медична, освітня. Субвенції також можуть передаватися з одного місцевого бюджету іншому. Наприклад, передача коштів обласній лікарні на лікування міських жителів - з міського в обласний бюджет.

Дотації – кошти, які виділяються з бюджету вищого рівня для того, щоб досягти рівних доходів населення у всіх населених пунктах.

Загальний фонд – це кошти, передбачені для надання послуг державними установами. Кошти загального фонду витрачаються переважно на виплати заробітної плати та оплату енергоносіїв, для надання громадянам послуг освіти (дитячі садки, школи, позашкільні заклади), культури (будинки культури, клуби, бібліотеки, музеї), медицини (ФАПи, амбулаторії), соціального захисту, фізичної культури і спорту (дитячо-юнацька спортивна школа, заходи та змагання різного характеру).

Спеціальний фонд – це окремий фонд, кошти якого мають цільове спрямування. Основну частину спеціального фонду формують бюджет розвитку та власні надходження бюджетних установ, а також інші ресурси, наприклад, гранти від міжнародних організацій.

Бюджет розвитку – кошти, які витрачаються на капітальне будівництво, реалізацію інвестиційних проєктів, капітальний ремонт та реконструкцію об'єктів соціально-культурної сфери і житлово-комунального господарства тощо. Тобто на будівництво, модернізацію та ремонт доріг, шкіл, садочків, амбулаторій, клубів.

БЮДЖЕТНИЙ ЦИКЛ В ОТГ

Бюджет – це ключовий інструмент для управління громадою, а також втілення в життя пріоритетів та цілей розвитку громадою. Дії органу місцевого самоврядування по управлінню бюджетом громади на один рік умовно можуть бути розділені на декілька стадій і займають більше часу, ніж 1 календарний рік. Період управління бюджетом на один рік називається бюджетним циклом і включає в себе 5 стадій: складання прогнозу, планування та складання проєкту бюджету, розгляд проєкту бюджету та його затвердження, реалізація прийнятого бюджету і, насамкінець, звітування про результати виконання бюджету за рік. Один бюджетний цикл займає більше, ніж півтора календарних роки. Завершення одного бюджетного циклу фактично накладається на початок вже наступного бюджетного циклу.

Складання прогнозу бюджету

Прогноз бюджету робиться на 3 роки – плановий (тобто той, на який плануємо бюджет) і 2 наступні роки. Ці наступні роки називають прогнозними. Прогноз робиться для того, щоб розуміти, які податки та скільки їх буде збиратися в наступні 3 роки, а також на які цілі витратимуться гроші від зібраних податків. Прогноз на наступні 3 роки оприлюднюється на сайті ради та приймається на сесії не пізніше 1 вересня.

Складання бюджету

На цій стадії загальнодержавні органи подають розрахунки міжбюджетних трансфертів, розробляються та подаються бюджетні запити. На основі поданих розрахунків міжбюджетних трансфертів та бюджетних запитів вже відбувається розробка проєкту рішення про місцевий бюджет. Підготовлений попередній проєкт бюджету оприлюднюється на сайті ради.

Розгляд та затвердження бюджету

Попередній проєкт рішення про бюджет обговорюється та затверджується на засіданні постійної комісії місцевої ради, яка відповідає за питання бюджету. Далі проєкт рішення передається на розгляд виконавчого комітету, який також повинен його затвердити. Після цього проєкт бюджету розглядається та затверджується вже на сесії місцевої ради. Рішення про затвердження бюджету приймається не пізніше, ніж 25 грудня. Після прийняття, рішення, а також сам бюджет оприлюднюються на сайті ради.

Виконання бюджету

Саме на цьому етапі здійснюються всі витрати та збираються всі податки. Окрім того, протягом виконання бюджету може виникати необхідність внесення змін в нього. Всі зміни проходять окрему процедуру - від розгляду бюджетною комісією ради і до затвердження на сесії ради. Окрім того, законодавством встановлено обов'язок щоквартального звітування про виконання бюджету, що також передбачає затвердження квартальних звітів окремими рішеннями ради по завершенню кожного кварталу.

Звітування про виконання бюджету

По завершенню року, для якого виконувався бюджет, розпочинається підготовка звіту про виконання бюджету за рік. Звіт також проходить всю процедуру розгляду та затвердження в усіх інстанціях, яка завершується розглядом та затвердженням рішення місцевою радою. Затверджений звіт після затвердження оприлюднюється на сайті ради. Окрім того, бюджетне законодавство встановлює обов'язкову вимогу щодо проведення публічного звітування про виконання бюджету. Публічне представлення звіту про виконання бюджету повинно відбутись не пізніше, ніж 15-го березня наступного року. Місцева рада повинна широко анонсувати захід, на якому буде представлятись звіт про виконання бюджету, серед широкої громадськості.

ЯК МОЖНА ВПЛИВАТИ НА БЮДЖЕТ СВОЄЇ ГРОМАДИ?

**ЛИПЕНЬ -
ВЕРЕСЕНЬ**

**СКЛАДАННЯ
ПРОГНОЗУ**

В цей час відбувається складання прогнозу бюджету на наступні 3 роки.

ЯК ДОЛУЧИТИСЬ:

- Подавати пропозиції до прогнозу бюджету в управління та відділи – звичайним листом, надісланим поштою чи електронною;
- Подавати пропозиції безпосередньо до фінвідділу – контакти дивіться на другій сторінці цього документу. Місцева рада також сама може організувати процес збору пропозицій до прогнозу бюджету від громадян через ЦНАП чи під час заходів, у місцях масового збору людей;
- Брати участь в експертних групах, дорадчих органах, наприклад, з питань врахування прогнозом довгострокових інфраструктурних проектів.

**ТРАВЕНЬ -
ЖОВТЕНЬ**

**СКЛАДАННЯ
БЮДЖЕТУ**

В цей час відбувається складання бюджету на наступний рік.

ЯК ДОЛУЧИТИСЬ:

- Подавати пропозиції до бюджету депутатам;
- Подавати пропозиції безпосередньо до місцевої ради. Місцева рада також сама може організувати процес збору пропозицій до бюджету від громадян;
- Брати участь в експертних групах, дорадчих органах, наприклад, з питань врахування бюджетом гендерних аспектів.

**ЛИСТОПАД -
25 ГРУДНЯ**

**РОЗГЛЯД ТА
ПРИЙНЯТТЯ**

В цей час попередній проект проходить узгодження та обговорення, під час кожного з яких до бюджету можуть вноситься певні незначні зміни.

ЯК ДОЛУЧИТИСЬ:

- Взяти участь в бюджетних слуханнях та висловлювати свої пропозиції до проекту бюджету. Слухання може ініціювати рада або громадяни самостійно;
- Відвідувати засідання бюджетної комісії, виконавчого комітету та сесії ради;
- Допомогати фінансистам в створенні Бюджету для громадян;
- Сприяти поширенню прийнятого рішення про бюджет, а також Бюджету для громадян – розповсюджувати ці документи електронно, обговорювати їх з колегами чи знайомими.

**СІЧЕНЬ -
ГРУДЕНЬ**

**ВИКОНАННЯ
БЮДЖЕТУ**

В цей час відбуваються закупівлі, фінансується робота бюджетних установ і організацій, збираються податки. За потреби вносяться зміни до бюджету.

ЯК ДОЛУЧИТИСЬ:

- Подати проект на конкурс «Бюджету участі». Брати участь в кампаніях агітації за проекти бюджету участі та голосувати за проекти бюджету участі;
- Ініціювати громадський моніторинг виконання бюджету;
- Відвідувати засідання бюджетної комісії та сесій сільської ради, на яких розглядаються бюджетні питання.

**СІЧЕНЬ -
15 БЕРЕЗНЯ**

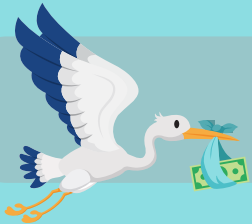
ЗВІТУВАННЯ

Вже по завершенню календарного року розпочинається етап звітування про виконання бюджету за рік.

ЯК ДОЛУЧИТИСЬ:

- Взяти участь в обговоренні звіту про виконання бюджету під час його публічного представлення;
- Відвідати сесії, на яких звіт про виконання бюджету затверджується;
- Ініціювати громадський аудит виконаного бюджету: як по окремих напрямках (наприклад, щодо гендерної орієнтованості чи освіти), так і всього бюджету в цілому.

17 650
тис.грн
Власні доходи

ЗВІДКИ В БЮДЖЕТІ ГРОШІ

41 640,7
тис.грн
Трансферти

Будь-який бюджет не створюється у вакуумі. Основою для складання бюджету є стан соціально-економічного розвитку громади. Окрім того, бюджет є інструментом досягнення стратегічних цілей, які визначила для себе громада. Стратегічні цілі розвитку громади та соціально-економічний стан громади і є основою, на якій формується бюджет.

Кошти, що надходять до бюджету громади, поділяються на дві категорії: надходження з державного бюджету та власні надходження.

Більшу частину бюджету громади складають надходження з державного бюджету (у 2020 році надійшло 41,6 мільйона гривень) у вигляді субвенцій на освіту, медицину, інфраструктуру, а також додаткових субвенцій та дотацій. Власні доходи громади у 2020 році складуть 17,6 мільйона гривень.

Основними джерелами власних надходжень до бюджету громади є податок та збір на доходи фізичних осіб, єдиний податок та плата за землю.

Найбільшими платниками податку та збору на доходи фізичних осіб є відділ освіти Верхнянської сільської ради ОТГ, ТзОВ «Гудвеллі Україна», сільська рада, ІКО ІФ ТОВ, КНП ЦПМСД Верхнянської ОТГ, ПП Манич Р.М.

Найбільші платники єдиного податку: ТОВ Агрокомпанія Прикарпаття, ТзОВ «Гудвеллі Україна», ПП Манич Р.М., ПП Мельник О.В., ПП Яковина І.Р.

ВСЬОГО 61 510,7
тис.грн

НАША ГРОМАДА ЗАРАЗ

Загальна кількість
10 248 осіб

Працездатне населення
6 380 осіб

Працевлаштоване населення
4 158 осіб

Сільське господарство
112 осіб

Промисловість
1 590 осіб

Дороги, які потребують капітального ремонту
87 км

Школи
7 шт.

Дитячі садки
1 шт.

Дороги, які потребують поточного ремонту
40 км

Бібліотеки
9 шт.

Будинки культури
9 шт.

Об'єктів підприємницької діяльності
128 шт.

Амбулаторії
2 шт.

ФАПи
8 шт.

ГАЛУЗІ ДІЯЛЬНОСТІ

Виготовлення м'ясних, молочних, рибних виробів

Вирощування сільсько-господарської продукції

Виготовлення столярних виробів та меблів

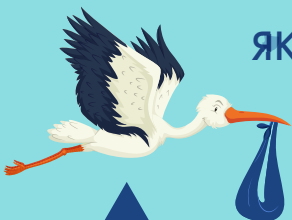
Перевезення вантажів

Торівля

ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ГРОМАДИ НА 10 РОКІВ

ЯКОЮ МИ ХОЧЕМО БАЧИТИ НАШУ ГРОМАДУ?

1

Розвиток соціальної сфери

2

Розвиток економіки

3

Капітальний ремонт доріг

4

Розвиток цивільного захисту (придбання пожежної машини)

КУДИ ІДУТЬ ГРОШІ З БЮДЖЕТУ

Основним пріоритетом в здійсненні видатків з сільського бюджету залишається збереження соціальної спрямованості. Видатки на оплату праці – 75,5%, а сплата за використані енергоносії – ще майже 7%. Найбільша доля видатків з бюджету громади іде на забезпечення функціонування сфери освіти. Зокрема, з коштів громади утримуються 2 ліцеї, 4 гімназії, 1 початкова школа та 1 заклад дошкільної освіти. Значними є і видатки на управління.

Для розвитку соціальної сфери передбачені кошти на капітальний і поточні ремонти приміщень бюджетних установ громади,

відкриття дитячого садочка на 2 групи у с.Завадка та школи мистецтв у с.Верхня.

Для продовження у громаді роздільного збору побутових відходів цього року в бюджеті громади передбачені кошти на створення нових місць для збору, сортування та вивозу сміття, проведення навчання для жителів громади, придбання сміттєвих баків.

У напрямку покращення інфраструктури та благоустрою сіл – ремонт доріг місцевого значення, встановлення вуличного освітлення в селах ОТГ.

НАЙБІЛЬШІ ВИДАТКИ З БЮДЖЕТУ

35 025
тис.грн
Оплата
праці

2 805
тис.грн
Оплата
енергоносіїв

42 335,1
тис.грн
Інше

ОСВІТА

388
тис.грн
Оплата
праці

220,6
тис.грн
Оплата
енергоносіїв

616,9
тис.грн
Інше

**ОХОРОНА
ЗДОРОВ'Я**

8 480
тис.грн
Оплата
праці

440
тис.грн
Оплата
енергоносіїв

9 191
тис.грн
Інше

**УПРАВЛІННЯ
ГРОМАДОЮ**

2 270
тис.грн
Оплата
праці

411
тис.грн
Оплата
енергоносіїв

372,5
тис.грн
Інше

**КУЛЬТУРА І
МИСТЕЦТВО**

ПРОПОЗИЦІЇ ДО БЮДЖЕТУ

ПЕРЕЛІК ПРОПОЗИЦІЙ, ЯКІ БУЛИ ПІДТРИМАНІ:

Ремонт доріг
місцевого значення

Облаштування місць
для сміття

Відкриття дитячого
садочка в с.Завадка

Відкриття школи
мистецтв в с.Верхня

Ремонт Негівської
гімназії (перекриття даху)

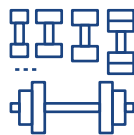

Встановлення вуличного
освітлення в селах ОТГ

ПЕРЕЛІК ПРОПОЗИЦІЙ, ЯКІ НЕ БУЛИ ПІДТРИМАНІ:

Облаштування
тротуарів

Облаштування
стадіону в с.Гуменів

Відкриття дитячого
садка в с. Станькова

Капітальний ремонт
стадіону с. Верхня

Ремонт
автобусних зупинок

Відпочинкова паркова
зона в с. Негівці

Очищення
річки Болохівка

Сесією сільської ради визначено найважливіші об'єкти для фінансування в поточному році. Щодо інших пропозицій – виконання частини з них буде закладено в бюджеті на 2021 рік, окремі пропозиції були рекомендовані до подання на бюджет участі у 2020 році (обладнання дитячих майданчиків та ремонт автобусних зупинок).

ВИДАТКИ В СФЕРІ ОСВІТИ

На освіту витрачається 68,8% річного бюджету громади. Це один із пріоритетів розвитку громади. Діти – це майбутнє громади. Через півтора десятка років саме вони будуть керувати громадою, працювати на нашій землі, наповнювати бюджет громади податками та розвивати нашу громаду. Виділяючи кошти з бюджету нашої громади на освіту, ми інвестуємо у наше з Вами спільне майбутнє.

Верхнянський
ліцей

6 710,5
тис.грн

Видатки на
заклад

253

Кількість
учнів

26,5
тис.грн

Видатки на
одного учня

Довговойнилівський
ліцей

6 534,2
тис.грн

Видатки на
заклад

158

Кількість
учнів

41,4
тис.грн

Видатки на
одного учня

Завадківська
гімназія

4 323,7
тис.грн

Видатки на
заклад

195

Кількість
учнів

22,2
тис.грн

Видатки на
одного учня

Зборянська
гімназія

5 516,3
тис.грн

Видатки на
заклад

175

Кількість
учнів

31,5
тис.грн

Видатки на
одного учня

Негівська
гімназія

4 918,1
тис.грн

Видатки на
заклад

151

Кількість
учнів

32,6
тис.грн

Видатки на
одного учня

Станківська
гімназія

3 648,4
тис.грн

Видатки на
заклад

96

Кількість
учнів

38
тис.грн

Видатки на
одного учня

Степанівська
початкова школа

1 541,4
тис.грн

Видатки на
заклад

34

Кількість
учнів

45,3
тис.грн

Видатки на
одного учня

ДЖЕРЕЛА ВИДАТКІВ В СФЕРІ ОСВІТИ

22 557
тис.грн
Субвенції

3 088,5
тис.грн
Додаткова
дотація

12 000
тис.грн
Базова
дотація

2 000
тис.грн
Залишок освітньої
субвенції станом на
01.01.2020

2 689,6
тис.грн
Власні доходи
громади

БЮДЖЕТ РОЗВИТКУ ГРОМАДИ

Бюджет розвитку – це кошти, закладені на реалізацію стратегічних цілей громади, будівництво або ремонт основних споруд чи об'єктів громади, пріоритетні для громади програми або проекти.

Бюджет розвитку громади заплановано відповідно до пріоритетів:

Ремонт доріг
комунальної власності

Капітальний ремонт
закладів освіти

Придбання
обладнання для
закладів освіти

Придбання
телемедичного
обладнання для КНП
ЦПМСД

Після розподілу субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на підтримку розвитку ОТГ та затвердження плану соціально-економічного розвитку громади на 2020 рік додатково буде визначено об'єкти, які будуть фінансуватися в цьому році відповідно до пріоритетів.